

Handläggare: Maija-Liisa Laitinen
Telefon: 08-508 25 255

Till socialtjänstnämnden

Anmälan av delrapport 2, inskrivna barn, ungdomar och föräldrar vid HVB barn och ungdoms verksamheter

1 bilaga.

Förslag till beslut

1. Socialtjänstnämnden godkänner anmälan av rapporten.

Dag Helin

Eva Sandberg

Sammanfattning

Bifogade rapport är den andra rapporten som föreläggs nämnden beträffande det utvärderingsarbete som bedrivs vid HVB barn och ungdom.

Huvudsyftet med målgruppsbeskrivningen och den uppföljning av klientarbetet som bedrivs, är att ta reda på vilken effekt gjorda insatser får samt att kartlägga strukturella förändringar. Resultatet av den sammantagna uppföljningen bidrar med underlag till metodutveckling och i planeringsarbetet för enheten som helhet.

I rapporten presenteras en bild av den målgrupp som skrevs in vid Stockholm HVB barn och ungdoms verksamheter år 2005. Rapporten inkluderar även uppföljningar, sammanställningar av placerande socialsekreterarnas bedömningar samt resultat från

några av verksamheterna inom HVB barn och ungdom. Föregående rapport avsåg år 2004. I bifogade rapport görs jämförelser mellan åren 2004 och 2005.

Sammanlagt 255 barn, ungdomar och föräldrar var inskrivna under 2005. Av dessa var 93 barn, 71 föräldrar och 91 ungdomar.

I föreliggande rapport framkommer att målgruppernas problembilder är i stort sett lika komplexa år 2005 som år 2004. De allra flesta barnen och ungdomarna lever i splittrade familjer, har omfattande skolproblem och deltar i liten men dock något ökad omfattning i organiserade fritidsaktiviteter. Andelen pojkar med beteendeproblem ökade år 2005 i jämförelse med 2004. Andelen barn utsatta för våld och hot om våld var också större 2005 än 2004. Gruppen barn och ungdomar med bakgrund i annat land och i annan kultur har ökat.

Omfattningen av föräldrarnas problem var lägre under 2005. Det gäller bl.a. svårigheter i föräldrarollen, relationskonflikter mellan föräldrarna och ekonomiska problem.

Vid uppföljningarna av ungdomarnas psykosociala situation, visade denna på en övervägande mer positiv bild för de som var inskrivna under 2005 än 2004. För barnen är bilden mer sammansatt och pekar inte entydigt i en viss riktning.

Från och med 2008 kommer enhetens uppföljningssystem att vara webbaserat och därmed ges möjlighet till snabbare återkoppling än idag. Varje verksamhet kan då själv, både mata in och få rapporter omgående beträffande de klienter som varit inskrivna. Genom detta kommer uppföljningen på verksamhetsnivå/ klientnivå kunna ske betydligt snabbare än idag. Detta är viktigt för att få återkopplingen på klientnivå så fort som möjligt så att uppgifterna kan användas i verksamhetens förbättringsarbete.

Bakgrund

Under 2002 bedrev socialtjänstförvaltningens dåvarande FoU – enhet en cirkel i egenutvärdering med deltagande av anställda inom HVB barn och ungdoms verksamheter. Syftet med cirkeln var att skapa en gemensam kunskapsbas för uppföljnings- och utvärderingsfrågor. Under 2003 fick den grupp som deltagit i FoU-cirkeln, uppdraget att revidera befintligt utvärderingsmaterial. I detta arbete har sakkunniga vid socialstyrelsen och Stockholms stads dåvarande FoU – enhet medverkat.

Arbetet med HVB – utvärderingen sker på tre nivåer. Den första och andra nivån är gemensam för samtliga verksamheter medan den tredje nivån anpassas till respektive verksamhet.

- Nivå 1 – Målgruppsbeskrivning med utförliga inskrivningsuppgifter och begränsade utskrivningsuppgifter.
- Nivå 2 – Generell utvärdering av resultat.

- A. Bedömningar direkt efter utskrivningen gjorda av socialsekreterare samt av utskrivna ungdomar, föräldrar och barn.
- B. Uppföljningsuppgifter sex månader efter utskrivning från socialsekreterarna respektive ungdomarna och föräldrarna.

- Nivå 3 – Utvärdering av verksamheterna där användande av etablerade och validerade utvärderingsinstrument anpassade till respektive verksamhet och målgrupp används.

Rapporten innehåller en översiktlig sammanställning om inskrivningarna och jämförelser mellan år 2004 och 2005. Den ger en helhetsbild av målgruppen som avser en del av grundläggande inskrivningsuppgifter. Även vissa utskrivningsuppgifter ingår i rapporten. Exempelvis redovisas orsakerna till utskrivning samt boendet efter utskrivning. Insamlandet av uppföljningsuppgifter påbörjades 2006, vilket har inneburit att det har varit svårt att få ett komplett material beträffande inskrivningarna. Trots bortfallet ger uppföljningarna värdefull information om effekter av arbetet.

Placerande kommun och placeringsbeslut

Av inskrivningarna kommer 80% från stadsdelsförvaltningarna i Stockholms stad. År 2005 skrevs sammantaget inom HVB barn och ungdom 23 % in enligt LVU (lagen om vård av unga). Detta är en viss minskning från 2004 och som ligger helt inom de verksamheter som vänder sig till de yngre barnen. I motsats till barnen ökade antalet inskrivningar enligt LVU för ungdomarna.

År 2004 skrevs 29 % in enligt LVU i barnverksamheterna. År 2005 var motsvarande siffra 13%. När det gäller ungdomarna skrevs 26 % in enligt LVU år 2004. Motsvarande siffra för 2005 är 35%.

Barnens, föräldrarnas och ungdomarnas situation före inskrivningen

Könsfördelningen är jämn men med viss övervikt för flickor. 65-70% av barnen och ungdomarna hade utländsk bakgrund.

Barnens (avser åldrarna 0-12 år) svårigheter är i stort sett likartade och förekommer i ungefär samma omfattning år 2005 som år 2004. Beteendeproblem och anknytnings-/relationsproblem var de vanligaste problembilderna. Andelen barn som var utsatta för våld eller hot om våld har ökat från 12 % år 2004 till 19 % år 2005. Andelen pojkar med beteendeproblem ökade från 20 % till 33% i jämförelse med 2004. Eftersom antalet inskrivna barn är färre år 2005, kan en förklaring vara att det framför allt är pojkar med beteendeproblem som man valt att placera.

Endast något över hälften av barnen och ungdomarna går i vanlig skola utan speciella insatser. Könsskillnaderna är emellertid stora. (87 % av flickorna och endast 30 % av pojkarna går i skolan utan stödinsatser).

Ungdomarnas (avser åldrarna 14-20 år) problem och svårigheter före inskrivningen är i stort sett likartade år 2005 som året innan. Olika former av skolproblem, svårigheter att bo

kvar i föräldrahemmet, psykiska problem och beteendeproblem angavs i stor utsträckning. Totalt angavs missbruksproblem och/eller kriminalitet inklusive våld mot andra hos 37 % av ungdomarna. Bland pojkarna var andelen 52 % och bland flickorna 26 %.

Hot om våld eller annat psykiskt hot mot ungdomarna förekom år 2005 liksom år 2004 i stor omfattning. Under 2005 var andelen 31 %, medan däremot betydligt färre flickor hade varit utsatta för våld under 2005 jämfört med 2004.

Andelen ungdomar som inte kunde bo i föräldrahemmet minskade från 70 % till 45 %. Detta berörde framförallt ungdomar inskrivna vid Kruton (verksamhet för flickor utsatta för hedersrelaterat våld) och Bromma arbets- och studiecenter.

Omfattningen av föräldrarnas problem var lägre under 2005. Det gäller bl.a. svårigheter i föräldrarollen, relationskonflikter mellan föräldrarna och ekonomiska problem. Generellt anges jämförelsevis liten problemomfattning bland papporna. Detta torde bero på att många av papporna inte finns i barnens liv och kanske inte har någon kontakt med socialtjänsten. Andelen mammor med narkotikaproblem minskade från 20 % till 3 %. Orsaken till denna drastiska minskning, är att enhetens familjebehandlingshem för familjer med missbruk avvecklades under perioden (Lida).

Uppdrag och behandlingsmål

I arbetet med barnen och föräldrarna var utredning och stödinsatser de vanligaste uppdragen, i ungefär samma omfattning som år 2004. Omsorg och skydd är andra vanliga uppdrag. Däremot hade behandlingsuppdragen minskat. Detta är till stor del en följd av nedläggningen av Lida familjebehandling och barnbyn Skå (familjebehandlingshem för socialt utsatta familjer).

Ungdomsverksamheternas uppdrag skiftade beroende på verksamheternas inriktning. Det vanligaste uppdraget är stödinsatser. Detta uppdrag är vanligt både vid akutinsatser och i mer långsiktiga insatser.

Direkt specificerade mål i arbetet med barnen förekom i mindre utsträckning. Arbetet var i första hand inriktat på föräldrarna. Målet att stärka anknytningen mellan barnen och föräldrarna angavs beträffande 34 % och utgör det klart oftast förekommande målet.

Utskrivningsuppgifter

År 2005 var den genomsnittliga inskrivningstiden inom akutverksamheterna ca 2 månader och ca 6 månader inom stöd- och behandlingsverksamheterna. Inskrivningstiden för ungdomar inom stöd och behandlingsverksamheterna hade minskat med fyra månader mellan åren 2004 till 2005.

Andelen utskrivningar efter fullföljt uppdrag ökade en aning 2005 jämfört med 2004.

Boendet efter utskrivning

De allra flesta barnen, 72 %, flyttade tillbaka till hemmet tillsammans med en eller båda föräldrarna. Andelen är marginellt större än 2004. De övriga barnen flyttade till skiftande boenden. Andelen barn som jourhemsplacerades efter utskrivning är något fler.

Bland ungdomarna skrevs 2005 något mer än hälften ut till fortsatt boende i föräldrahemmet. Detta var en viss ökning jämfört med 2004. Däremot förekom en klar minskning av andelen ungdomar utskrivna till egen bostad eller försökslägenhet medan andelen som skrevs ut till placering i jourhem, familjehem eller HVB- hem i stället ökade.

Uppföljningarna

Materialet i uppföljningen av inskrivningarna år 2004 är mycket begränsat och utgör av den anledningen en pilotstudie.

Två bedömningsfrågor har valts som exempel på uppföljningsresultat från 2004. Socialsekreterarens bedömning av barnens och ungdomarnas psykosociala situation och hur den planering som gjordes vid utskrivning har hållit.

När det gäller barnens och ungdomarnas psykosociala situation vid uppföljningen bedömde socialsekreterarna att nästan alla barn i materialet hade en mycket eller framförallt ganska bra situation. Bland ungdomarna bedömdes de flesta också ha en ganska bra psykosocial situation men situationen för en mindre grupp bedömdes som ganska dålig.

Gällande uppföljningen av inskrivningarna 2005 presenteras ett begränsat urval av resultat. Det gäller barnens och ungdomarnas boende vid uppföljningen, deras skolgång, bedömningar av målgruppernas psykosociala situation och bedömningar om hur planeringen som gjordes vid utskrivningen.

Uppföljningen från 2005 gav en delvis annorlunda bild för barnen än de begränsade uppföljningsuppgifterna av inskrivningarna 2004, då 90 % bedömdes ha en mycket bra eller ganska bra psykosocial situation. Den sammantagna bilden för år 2005 är mer sammansatt och pekar inte entydigt i en viss riktning.

Vid uppföljningarna av ungdomarnas situation, visade denna på en övervägande mer positiv bild för de som var inskrivna under 2005 än 2004. Andelen ungdomar som bedömdes ha en dålig situation har minskat markant från 23 % år 2004 till 15 % år 2005. Också när bedömningarna begränsades till de ungdomar som hade flest problem vid inskrivningen övervägde de positiva bedömningarna klart. Uppgifterna stämmer med att betydligt färre ungdomar angavs ha missbruksproblem respektive kriminella problem vid uppföljningen än vid inskrivningen.

Bortfallet

Bortfallet var stort också beträffande uppföljningen av inskrivningarna år 2005. Av de 140 inskrivna finns uppföljningsuppgifter om 73, d.v.s. 52 %. Efter bearbetning av materialet återstod 55 stycken av 122 utskrivningar dvs 43 %. Bortfallet var betydligt större i barn/föräldraverksamheterna än i ungdomsverksamheterna.

Som klart vanligaste orsaker till bortfallet angavs antingen att man inte lyckats få information från socialsekreteraren eller annan tjänsteman, trots ibland många försök, eller att socialtjänsten inte längre hade någon kontakt med ungdomen/familjen.

Aktuell situation och framtid

Att tillsammans med socialstyrelsen, stadens tidigare Fou enhet och medarbetarna i verksamheterna, ta fram användbara kriterier och instrument för uppföljning för hela HVB barn och ungdom samt att fylla i enkäter har, varit tidskrävande. Den tekniska lösningen för hur arbetet skall dokumenteras har också varit komplicerad att lösa.

Från och med 2008 kommer enhetens uppföljningssystem att vara webbaserat och därmed ges möjlighet till snabbare återkoppling än idag. Varje verksamhet kan då själv, både mata in och få rapporter omgående beträffande de klienter som varit inskrivna. Genom detta kommer uppföljningen på verksamhetsnivå/ klientnivå kunna ske betydligt snabbare än idag. Detta är viktigt för att få återkopplingen på klientnivå så fort som möjligt så att uppgifterna kan användas i verksamhetens förbättringsarbete.

Den sammantagna målgruppsredovisningen för hela enheten kommer av naturliga skäl alltid att ha viss eftersläpning på grund av omfattningen, men även denna bör kunna snabbas upp. Den samlade redovisningen är framförallt till för att ge en generell bild av utvecklingen över tid och analysera vad som kan vara strukturella förändringar och vad som är att hänföra till större målgruppsförändringar. I detta hänseende måste en viss fördröjning accepteras.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts vid socialtjänstförvaltningens avdelning för kundorienterade verksamheter.

Förvaltningens synpunkter

Enligt socialtjänstlagen skall insatserna inom socialtjänsten vara av god kvalitet. Kvaliteten skall utvecklas och säkras systematiskt och fortlöpande. Uppföljning och utvärdering skall belysa vilken effekt vidtagna åtgärder har till de problem eller mål som definierats.

HVB barn och ungdom arbetar sedan flera år tillbaka med att ta reda på vilka resurser och svårigheter som verksamheternas målgrupper har och om insatserna har önskad verkan.

Arbetet med målgruppsbeskrivningar och uppföljningar är omfattande. Sakta men säkert skapas rutiner som säkerställer implementeringen av uppföljningsarbetet i verksamheterna. Det är tidskrävande att skaffa sig erfarenheter och få se resultat av detta långsiktiga arbete. Genom att dokumentationen fr om 2008 kommer att ske webbaserat, kommer eftersläpningen i redovisningen att kunna reduceras betydligt.

Det två rapporter som nu finns sammanställda visar på behovet av att öka ansträngningarna för att minska bortfallet och därigenom få ännu bättre underlag för verksamhetsplanering och metodutveckling.

Det är framförallt för ungdomarna som man kan se en positiv utveckling mellan åren 2004 och 2005. När det gäller barnen är bilden mer sammansatt och pekar inte entydigt i en viss riktning. Det är också inom den åldersgruppen som bortfallet är som störst.

Vårdtiderna har under 2005 i vissa delar av ungdomsverksamheterna blivit kortare i jämförelse med 2004. Många av barnen och ungdomarna har fortsatt stödinsatser eller övergår i andra vårdformer efter utskrivning.

HVB Barn och Ungdoms dygnetrunt verksamhet liksom den strukturerade dagverksamheten är avsedd för klientgrupper i behov av omfattande insatser. Det är en kort och avgränsad tid med intensiva insatser och skall ses som en del i ett samarbete med uppdragsgivarna/stadsdelsförvaltningarna. Att vårdtiderna kortas och att vårdinsatserna fortsätter i annan form kan tolkas positivt. Den samlade effekten för den enskilde individen får mätas på längre sikt.

Det framkommer också av rapporten att klientgruppens sammansättning förändras över tid beroende på politiska beslut, förändrade verksamhetsinriktningar, trendmässiga eller slumpmässiga förändringar m m. En målgruppsbeskrivning och uppföljning av klientgruppen som löper över en längre tid, kan också bidra till att analysera vad som verksamheten själv kan förbättra i sin metodutveckling och vad som hänger samman med strukturella förändringar eller ligger utanför verksamhetens uppdrag.